

Brief aan de Eerste Kamer
29 juni 2002

Onderwerp: Vakbonden, boeren- en milieuorganisaties, beschermers van de democratie e.v.a. zeggen: Stem CETA weg!

Geachte senator,

Op 12 juli debatteert u over CETA, het handelsverdrag tussen Canada en de EU dat in 2017 voorlopig in werking is getreden. Met deze brief willen wij onze bezwaren tegen dit verdrag met u delen en u oproepen om tegen CETA te stemmen. Ook bieden wij u aan om met diverse experts in gesprek te gaan.

Nederland heeft een historische kans om CETA, een verdrag dat een bedreiging vormt voor onze democratie, het milieu en klimaat, varkenshouders, melkveehouders en akkerbouwers, en nog veel meer, te stoppen en daarmee de EU te dwingen om haar handelsbeleid grondig te herzien.

Bovendien heeft de EU CETA helemaal niet nodig om handel te drijven met Canada. De handelsvolumes tussen beide landen zijn nu al zeer groot, en volgens de modellen levert CETA, mits alle verwachtingen uitkomen, zo'n 45 cent per Europeaan per week extra op.¹ Dat is niet eens genoeg voor 1 kopje koffie per maand.

CETA zakt voor toets op rechtmatigheid, handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid

Uw Kamer is nu aan zet. Het is de taak van de Eerste Kamer om wetgeving op zijn kwaliteit te beoordelen, op basis van rechtmatigheid, handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid. Met name de investeringsarbitrage is moeilijk te rijmen met het principe van rechtmatigheid. Een buitenlandse investeerder krijgt rechten die een binnenlandse ondernemer niet heeft en kan daarbij de nationale rechter passeren. Het Europees Parlement en de nationale parlementen worden door de ambtelijke CETA-comités grotendeels buitenspel gezet, onder andere bij de invulling van de investeringsbescherming (zoals de mate van bescherming). Maar via diezelfde comités krijgt Canada wel meer invloed op onze standaarden voor voedselveiligheid.

CETA ondermijnt de uitvoerbaarheid van de overgang naar kringlooplandbouw, vanwege oneerlijke concurrentie met Canadese boeren die met zwakke milieu- en dierenwelzijnsregels veel goedkoper kunnen produceren. En de investeringsbescherming kan een barrière worden bij de uitvoering van sociaal- en milieubeleid waarbij Canadese of Amerikaanse investeerders geraakt worden.

Om de grote problemen van deze tijd op te lossen is internationale samenwerking zeker nodig. Handelsverdragen kunnen daar een rol in spelen. Maar handel is een middel, geen doel op zich. Het doel zou een duurzame en eerlijke wereldeconomie moeten zijn die nationale democratie en rechtsstaat respecteert.

¹ <https://milieudefensie.nl/actueel/juristen-handelsverdrag-ceta-in-strijd-met-grondwet>

De vraag is niet of er bezwaren bestaan tegen handel drijven met onze bondgenoot en bevrijder Canada. De vraag is waarom het zelfs met Canada niet is gelukt om een akkoord te sluiten dat onze wereld duurzamer en eerlijker maakt.

Wij roepen u daarom op om tegen CETA te stemmen en zetten in het onderstaande nog eens de belangrijkste bezwaren op een rijtje. Tevens gaan we zeer graag met u in gesprek in voorbereiding op dit belangrijke debat.

Investeringsbescherming ondermijnt onze democratie

Binnen CETA zijn bepaalde rechten voor bedrijven via een ondoorzichtig parallel rechtssysteem afdwingbaar. Dit in tegenstelling tot de vrijblijvende afspraken over arbeidsrechten, milieu en dierenwelzijn. Het 'Investment Court system' (ICS) stelt buitenlandse investeerders in staat om overheden aan te klagen, buiten de nationale rechter om. Overheden zullen met dit systeem uit angst voor miljardenclaims wel twee keer nadenken voordat ze ambitieus klimaatbeleid gaan voeren dat tegen de belangen van de fossiele industrie ingaat. Of voordat ze marktwerking in publieke voorzieningen als zorg, energie of water terugdraaien, omdat privatisering niet blijkt te werken.

Nederland is vorig jaar twee keer aangeklaagd via een vergelijkbaar systeem, genaamd ISDS, op basis van het Energy Charter Treaty (ECT). De twee Duitse energiereuzen RWE en Uniper spanden claims aan van respectievelijk 1,4 miljard en 1 miljard in verband met de Nederlandse kolenwet, die de opwekking van elektriciteit door kolenverbranding per 2030 verbiedt. Zelfs als de claims niet worden toegekend, is de staat straks veel geld kwijt aan de proceskosten.

ICS bevat een aantal verbeterpunten ten opzichte van ISDS, waaronder meer transparantie en de mogelijkheid van hoger beroep. De fundamentele bezwaren jegens dit arbitrage-mechanisme worden echter geenszins weggenomen. ICS blijft een eenzijdig middel waartoe alleen buitenlandse bedrijven toegang hebben. Bovendien hebben Nederland en Canada uitstekende nationale rechtssystemen in het geval van een geschil. In een alarmbrief die eerder aan uw Kamer verstuurd werd, betoogden ruim 30 hoogleraren, advocaten en andere juristen zelfs dat CETA in strijd is met onze grondwet.²

Ambtelijke comités

CETA betekent dat Canadese en Europese regels op tal van terreinen zoveel mogelijk geharmoniseerd worden. Dat impliceert verregaande bevoegdheidsoverdracht bij het harmoniseren van verschillen in regelgeving. CETA wordt een levend verdrag genoemd, dat voortdurend kan worden veranderd, ook na ratificatie door de lidstaten. De parlementen staan in dit proces buitenspel.

2 <https://handelanders.nl/lobbybrief-over-klachtenmechanisme-aan-de-eerste-kamer/>

Ambtelijke comités krijgen ruime mandaten om nadere afspraken te maken over voedselveiligheid, investeringsbescherming en nog veel meer. De Europese Commissie weigert bekend te maken wie er lid zijn van deze comités, wat er op de agenda staat en wat er besproken wordt. Met een beroep op de Canadese Wet op de Openbaarheid Bestuur is echter gebleken dat de Canadese overheid er bij de Europese collega's op heeft aangedrongen het voorzorgsbeginsel af te schaffen, en dat de Europese vertegenwoordiging zich daartoe bereid heeft verklaard.

Meldpunt duurzaamheidsklachten is slechts lapmiddel tegenover ICS én zwakke duurzaamheidshoofdstukken

De Europese Commissie heeft een meldpunt opgezet, waarmee Europese vakbonden en ngo's kunnen melden wanneer ze vermoeden dat handelspartners van de EU duurzaamheidsafspraken uit handelsverdragen hebben geschonden. De Europese Commissie kan met zo'n melding dan een klacht neerleggen bij de tegenpartij en een panel van experts kan daar dan over oordelen en een vrijblijvend advies geven.

We willen benadrukken dat dit meldpunt op geen enkele manier een oplossing is voor het grote verschil in bescherming van enerzijds multinationals en anderzijds werknemersrechten, mensenrechten, dierenrechten en milieu. Sterker, het is niet meer dan een lapmiddel. Waar arbiters in een ICS-zaak bindende uitspraken kunnen doen en miljardencompensatie voor bedrijven kunnen toekennen, moeten vakbonden en ngo's het doen met op z'n best een vrijblijvend advies. De afspraken over markttoegang en ICS in CETA zijn afdwingbaar vastgelegd, terwijl de duurzaamheidshoofdstukken (TSD) niet afdwingbaar zijn.

Daarnaast geldt dat een klacht op basis van de bestaande handelsverdragen niet tot sancties kan leiden, omdat die handelsverdragen de duurzaamheidsafspraken expliciet uitsluiten van het (state-to-state) geschillenmechanisme dat handelssancties zoals tariefverhogingen mogelijk maakt. Voor CETA betekent dit dat de Europese Commissie hooguit formele consultaties met Canada kan aanvragen, en bij een negatieve uitkomst de klacht kan voorleggen aan expertpanel, dat een niet-bindend advies kan geven. Uw kamer is eerder over geïnformeerd over onze bezwaren jegens dit klachtenmechanisme.³

Oneerlijke concurrentie voor Nederlandse varkenshouders, melkveehouders en akkerbouwers en meer dierenleed

In Nederland en de EU gelden veel hogere standaarden voor de productieomstandigheden van voedsel dan in Canada. Omdat er geen eisen aan milieu en dierenwelzijn mogen worden gesteld aan importproducten, leidt dit tot oneerlijke concurrentie voor Europese boeren. Canadese landbouwbedrijven kunnen immers goedkoper produceren door deze lagere eisen. Dat CETA een negatief effect heeft op bodem, water en natuur blijkt ook uit de milieueffectrapportage. Qua dierenwelzijn zijn er in Canada geen regels. Veetransport is zo goed als ongereguleerd. Megaboerderijen houden soms wel tienduizenden koeien dicht op elkaar in 'feedlots'. Daarentegen moeten Nederlandse en Europese boeren door de

3 'Een oproep voor eerlijke en duurzame handel', door Handel Ander!, zie voor publicatie en video lancering in Nieuwspoor: <https://handelanders.nl/geslaagde-lancering-publicatie-in-nieuwspoor/>

maatschappelijke wens tot kringlooplandbouw en de EU Farm to Fork-strategie aan steeds hogere milieueisen voldoen. Dat is onverenigbaar met CETA en andere handelsverdragen (zoals EU-Mercosur) die het onmogelijk maken om hun hogere kostprijs terug te zien in hun productprijzen.

Meer uitstoot van broeikasgassen, meer fossiele energie

Zoals eerder betoogd vormt CETA een serieuze bedreiging voor ambitieus klimaatbeleid doordat het verdrag het arbitrage-mechanisme ICS bevat. Daarnaast brengt CETA een intensivering van de landbouw en transportuitstoot met zich mee. Ook beschermt het verdrag investeringen van Europese oliebedrijven in Canadese teerzandolie en enorme schaliegasprojecten. De Canadese teerzandolie is door de moeilijke winning een van de meest vervuilende oliesoorten ter wereld. 'Klimaatleider' President Trudeau zei daarover eerder: "Geen land zou 173 miljard vaten olie in de grond vinden en het daar laten zitten."⁴

Alternatief

Het niet ratificeren van CETA schept ruimte voor een alternatief, namelijk een rechtvaardig en duurzaam handelsbeleid dat de belangen van mens, dier en planeet boven die van de markt plaatst. De Handel Anders!-coalitie heeft in 2020 een publicatie uitgegeven met de principes, doelen en maatregelen die invulling geven aan deze visie.⁵

Voor de brief is gebruik gemaakt van onder meer de volgende publicaties:

<https://milieudefensie.nl/actueel/ceta-een-achterhaald-verdrag>

<https://www.tni.org/en/feitenenfabels>

De Goede Zaak

FNV

Foodwatch

Handel Anders!

Landbouwcoalitie voor Rechtvaardige Handel

Meer Democratie

Milieudefensie

SOMO

Transnational Institute

⁴ <https://milieudefensie.nl/actueel/vijf-dingen-die-gebeuren-nu-ceta-voorlopig-in-werking-treedt>

⁵ Zie https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/feb/05/when-it-comes-to-climate-hypocrisy-canadas-leaders-have-reached-a-new-low?CMP=share_btn_tw